

משנת רחן שלמה

עיונים ופנינים כפרשה מבית מדרשו של
הגאון הנוקא רבי שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת תרומה

נשתלחה ברכה במה שהביאו למשכן, כפי רצון הלב של

כל אחד

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה, ב). כתב בעל הטורים (לו, ז) עה"פ וְהַמְלֵאכָה הִיְתָה דָּם, אע"פ שהיתה המלאכה גדולה, לא ליום ולא ליומים, מ"מ נשתלחה ברכה במעשי ידיהם¹. ודקדק השל"ה (תרומה, תר"א יא), דהנה נאמר בתחילה 'מֵאֵת כָּל אִישׁ', שנקראת התרומה על שם מי שנבד, ואח"כ נאמר 'תְּקַחוּ אֶת תְּרוֹמָתִי', שנקראת התרומה על שמו יתברך, כי הצורך למלאכת המשכן היה רב מאוד יותר מהנמצא, כי הזהב היה זהב טהור שאינו בנמצא הרבה², וכן שאר ענינים החשובים, אמנם השי"ת נתן ברכה בנדבה, שמכח נדבת הלב נעשה מן המעט רב, שמי שהביא חתיכה זהב בלב טוב, והיה מצטער על שלא היה בידו יותר, ומתאוה ליתן בכפלים, הקב"ה צירף מחשבתו הטובה למעשה, ונעשה החתיכה שלו גדולה כסך שהיה מתאוה בנדבת לבו, לכן התוספת נקראת בשם 'תְּרוֹמָתִי'³, ואז נעשה שותף להשי"ת⁴ במעשה המשכן.

הקב"ה החשיב כאילו כל יהודי תרם את כל המשכן כולו,

וכן הוא לדורות

ומענין לענין, איתא במדרש (שמו"ר לג, ח), שבשעה שציוה הקב"ה למשה על עסקי המשכן, אמר לפניו, וכי יכולים הם ישראל לעשות? אמר לו הקב"ה, אפילו אחד ויכל לעשותו, שנא' 'מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבָבוֹ'⁵. ויתבאר הענין עוד, ע"פ מה שכתב המהר"ט בס' צפנת פענח (פ' תרומה, ד"ה ויקחו לי תרומה), שזהו שנאמר בלשון כולל 'וַיִּקְחוּ לִי תְרוֹמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ', פירוש כאילו לקחתי כל התרומה מאת כל אחד. כי רצה הקב"ה שתהא מלאכת המשכן נעשית מתרומת ישראל בכללות,

וכל אחד מביא אשר נמצא איתו, ומה שידבנו לבו זהב וכסף וכו', וכל פרט ופרט שאדם נותן הוא צורך לתרומת המשכן, וע"כ מעלה הכתוב שנחשב שכל התרומה נלקחה מאת כל איש ואיש ביחוד. ולכן אמר 'וַיִּקְחוּ לִי תְרוֹמָה, מֵאֵת כָּל אִישׁ', מאחר שהם מפרשים לשמי, אותה תרומה מועטת מעלה אני עליהם שבאה מאת כל איש ואיש, מאחר שכוונתם רצויה, שאני יודע שהיה רוצה הוא לתת הכל אם היה בידו, הרי הוא כאילו מכל אחד לקחתי כל תרומתי⁶.

עיקר השראת השכינה על הצדיקים ומהם מתפשטת אל

המשכן

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם (כה, ח). בספר שערי אורה (שער א) האריך לבאר את ענין השכינה, שבתחילת הבריאה היתה שוכנת בתחתונים, ועי"ז היו שמים וארץ אחדים, והיו הצינורות והמקורות פועלים בשלימותם, ונמשכים מלמעלה למטה, ומחטא אדה"ר נתקלקלו השורות ונשתברו הצינורות ונפסקו הבריכות, ונסתלקה שכינה ונתפרדה החבילה, ואח"כ באו אברהם יצחק ויעקב ע"ה, ועשו גופותיהם כסאות לשכינה, לדירת עראי, ועל זה אחז"ל (ב"ר מז, ה) 'האבות הם הם המרכבה', ואח"כ בא משה רבינו ע"ה וכל ישראל עמו ועשו משכן וכלים, ותיקנו קלקול הצינורות, והחזירו השכינה לשכון בתחתונים באוהל, אבל לא בקרקע כאשר בתחילת הבריאה, ונמצאת השכינה כאכסנאי הולך ממקום למקום. ועי"ז צטער דוד וביקש לקבוע מקום לשכינה למטה במקום קבוע, וסידר כל צורת ביהמ"ק, ומשקל כל דבר ודבר, על פי השי"ת, בתבנית המרכבה עליונה, כסא ומעון לשכינה. וכאשר בנה שלמה את ביהמ"ק חזרה השכינה למנוחתה בארץ בבית עולמים, ואז חזרו הצינורות והמשכות כולם להריק ברכ"ה בביהמ"ק, ומשם לכל הארצות. ועיקר השכינה מיוחדת לישראל לבד, כמ"ש 'וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם', ואין נבדלת מהם

¹ ובנותן טעם לציין בזה לדברי המדרש (משנת ר' אליעזר יד, עמ' רע) שבמעשי המשכן נראה שבחן של ישראל בחכמה ובעושר [כפי שמבואר שם, עי"ש]. וכן בגבורה, כי עשו אותו לחמשה ימים, מה שלא בנה שלמה את ביהמ"ק לשבע שנים. [אמנם הרוקח בפירושו לתורה (סוף פ' תרומה) כתב, שארכה המלאכה מכ"ג בתשי עד כ"ה בכסלו, עי"ש].

² ראה בפירוש הרמ"ז על הוזה"ק (פקודי, רכג): שכתב שהזהב של מלאכת המשכן, היה עשוי כבר בימי בראשית, והותקן כבר בלי סיגים מקדמא דנא, מתחילת הבריאה, עי"ש. ומבואר במדרש (ב"ר טז, ב; שמו"ר לה, א) שלא היה העולם ראוי להשתמש בזהב, ולמה נברא בשביל המשכן וביהמ"ק, ולמדו זאת מפסוק (בראשית ב, יב) 'וַיִּזְבֶּה הָאָרֶץ הָיִיא טוֹב', שמשמע מפשט הכתוב שהוא זהב הנמשך מנהרות גן עדן (הגש"פ שפת הים, ד"ה והרג את בכוריהם), עי"ש כל הענין.

³ ובשפתי כהן (כה, ב) כתב, שע"כ דרו"ל 'זוה"ק ויקהל, ר. רע"מ קורח, קעט. תיקו"ז תי' יז, לא): לשון 'תרומה', שהוא 'תרי ממה' (תרומות פ"ד מ"ג), כי אמר הקב"ה, אני נתתי לכל אחד מהם בבית מצרים משאוי שלושה חמורים כסף, חוץ מבזית הים שהיתה זהב (שהש"ר א, נד), ואיני שואל מהם אלא תרי ממה, כדי שלא יאמרו מה שנתן חזר ולקחו. ובנחל קדומים לחיד"א (תרומה ג) הביא בשם הגאון מהר"י זאבי, שזהו שנאמר 'ויקחו לי תרומה' ולא 'וינתנו', כי יש כאן ב' תרומות, אחת תרומת ה', שהוא יתברך נתן להם, והם לקחו את תרומתו. ואחת מה שכל איש נדבו לבו. וע"כ פירט תחילה (כה, ג-ה) 'וְזֹאת הַתְּרוֹמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם, זָהָב וְכֶסֶף וְגו' וְעֵצֵי שִׁטִּים, וּמִמֶּשֶׁךְ תִּיכֵף וְאוֹמֵר בְּלֹא וְאו' הַחִיבוֹר (כה, ו-ז) 'שְׁמֹן לְמָאֵר, בְּשָׂמִים וְגו' אֲבִי שֶׁהֵם וְגו', להורות שכאן הפסיק בתרומת ישראל, ומתחיל בתרומה אחרת היא תרומתו יתברך, שנתן להם הקב"ה כביכול שמן ובשמים מגן עדן, ואבני שהם ואבני מילואים מפישון (תרגום יונתן שמות לה, כז-כח), בכדי שיביאו.

⁴ וכתב החת"ס עה"ת (כה, ח), דהנה השי"ת הראה למשה בהר משכן וכלים אשר כוננו ידיו ית"ש, וצוהו לעשות כאלו, וזה אי אפשר כי יהיה מעשי אדם, ואינו דומה מעשה אלהים למעשי אדם, אלא שאם מקדש עצמו ועושה עצמו מרכבה להשי"ת, אזי הקב"ה שורה בקרבו ונעשה שותף עמו בכל מעשיו, באופן שכל מעשיו פועל ה' המה. ולכן אמר השי"ת (כה, ח) 'וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, פ'י קודם העשיה, יעשו את עצמם למקדש ולמרכבה לי, באופן שאשכון בתוכם בתוך עצמם וגופם, ואז עי"ז ככל אשר הראיתך בהר תבנית המשכן וכליו כן תעשו (כה, ט), כי אני אהיה המסייע בבנינו, והרי הוא כאותו אשר הראת בהר.

⁵ וסיים וביאר המדרש, שהיו ישראל מלקטים אבנים טובות ומרגליות עם המן, ומזה יכלו לנדב למשכן. ומה עוד שכבר הכין להם יעקב כל צרכי המשכן, והביא כל אחד מאשר נמצא בידו, עי"ש כל הענין.

להיות אתם, משכן את שמו יתברך במקום ההוא, וע"כ כאשר זכה משה רבינו להמשיך השכינה עד לארץ ממש, אמר לעושי המשכן (תנחומא פקודי יא) 'וַיְהִי נֶעַם ה' אֱלֹהֵינוּ עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָה עֲלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנֵנָהוּ' (תהלים צ, ז), שיכשירו מעשיהם להיות עצמם היכל ה', ותהיה שכינתו יתברך שוכנת בתוכם ובקרבים, כי אין הוא יתברך עושה עיקר מהעצים ואבנים, כי אם מהאנשים צדיקים אשר נפשותיהם משכנות לאביר יעקב⁷, עי"ש כל הענין. ודייק עפ"ז החיד"א בס' פני דוד (תרומה, ג), שע"כ אחר שאמר הקב"ה 'וְעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ', אמר 'וְשִׁכְנֵנִי בְּתוֹכְכֶם', בכדי שלא יטעו לומר שמעתה נגרע מעלת הצדיקים אשר היו מרכבה אל השכינה, אלא 'וְשִׁכְנֵנִי בְּתוֹכְכֶם' ממש, כאשר זאת לפנינו בישראל על ראש צדיקים תחול.

אע"פ שחוטאים ומקבלים טומאה, כמ"ש (ויקרא טז, יז) 'הֲשִׁכַן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאָתָם'. וכשחטאו ונחרב הבית, מִשְׁכַּן אוֹתָהּ הַקֶּבֶד בִּיד יִשְׂרָאֵל וְהוֹלִיכָה עִמָּהֶם בְּגִלּוֹת כְּשֶׁאֲחֻז"ל (במדב"ר ז, י), וכשהן חוזרין, שכינה עמהם, כשאחז"ל (מגילה כט). 'והשיב' לא נאמר, אלא 'ושב', עי"ש כל הענין. ובראשית חכמה (שער האהבה ו, יח) דייק שע"כ לא נאמר 'ושכנתי בתוכם', בתוך המשכן, אלא בתוכם, כלומר בתוך קרבם, כי עיקר דירת השכינה אינה אלא בנפש הזכה, עי"ש. והאריך לבאר זאת האלשיך (על אתר), שזהו שאחז"ל (סנהדרין יא) שבימי הלל הזקן יצאת בת קול ואמרה 'יש ביניכם מי שראוי שתשרה עליו שכינה כמשה רבינו, אלא שאין דורו זכאי לכך'. כי כאשר ראויים ישראל להשרות שכינה בנשמותם, ישתלשל ויתפשט השפע אל היכל ה', כי נפשותם הם המשכן האמתי, ומהם יתפשט אל המקום המיוחד ההוא, כי למענם,

⁶ ועוד האריך לבאר שזהו משאחז"ל (ב"ב ט): גבי הצדקה 'כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול', ודרשו זאת עה"פ (שמואל א' יז, ה) 'וְשִׁרְיוֹן קִשְׁקָשִׁים הוּא לְבוּשׁ', שכל שקשקשת וקשקשת גורם לשריון, ובהסיר אחת, חסרון הוא לעיקר הבגד, וכן הוא בצדקה, עי"ש כל הענין.
⁷ ועוד האריך בשער האותיות (לב טוב, ב-ה) לבאר כיצד כל תיקון האדם תלוי בַּנְּפֻשׁוֹת לִבּוֹ, כמובא בתיקו"ז (תי' ע, קלו. תי' ג מ"א אחרונים, קמ: ועוד) שקודש הקדשים הוא כנגד הלב, וע"כ מי שחולק הפה מן הלב, שהוא אחד בפה ואחד בלב, אפילו דבר קטן, אז עונשו מרובה, וחס ושלום עושה פירוד בתוך השכינה, כנודע לבאים בסוד ה' (תיקו"ז תי' ע, קכח): עי"ש כל הענין. ועוד האריך בזה (מס' תענית, נר מצוה כח) בשם רבינו בחיי (שמות כה, ט) המבאר כיצד כל פרטי המשכן מכוונים כנגד ציורי העולמות, וכנגד קומת האדם שהוא עולם קטן. ועוד הביא מזה"ק (שלח, קסא): המבאר כיצד הלב והמוח וכל איברי האדם מכוונים כנגד ירושלים ובית המקדש, עי"ש כל הענין.

אֶהְבֶּתִּי אֶתְכֶם אָמַר ה' (מלאכי א, ב)

מתוך שיעור ה' תרומה תשע"ב
ערוך ע"פ המאמר בדברי שלמה פרשת תרומה

קבה, ואין אור וכלי כנודע, אלא הכל אחד¹, ועי" מדרגה זו יכולים הנבראים לידע מא' חדותו יתברך ולהגיע לאהבתו. וע"כ 'אחד' בגימטריא 'אהבה' (עבודת הקודש ח"א, כז ועוד), כי הא בהא תליא, שאם ידע האדם מאחדות ה', יוכל להגיע לאהבתו, וכשאינו שלם באמונה באחדות ה', כך רחוק הוא מאהבת השי"ת (גינת אגוז, שער ההו"ה).

הגילוי הקדום ביותר היה עי" שראה הקב"ה התענוג שיעלו ישראל והצדיקים לפניו

כי הנה אחז"ל (ב"ר א, ד) שלא נברא העולם אלא בשביל ישראל, כלומר שבתחילה היה הוא יתברך לבדו והיה הכל אחד, וכאשר ראה הקב"ה את הנחת רוח והתענוג שיגר מו ישראל לפניו עי" עסק התורה והמצוות, היה בזה כביכול אתערותא דלתתא מיניה וביה אצלו יתברך, שעל ידה עלה במחשבתו לברוא את העולם (יפה תואר שם). נמצא שהתענוג שעתידי להיות לפניו יתברך מנשמות ישראל והצדיקים, הוא התכלית האחרון בבריאת העולם. וכפי שבמדרגה זו קודם בריאת העולם היה הכל אחד, כך לעתיד יהיו הכל נכללים באחדותו יתברך. ומדרגה

המו מעי לו, רחם אֶרְחַמְנּוּ נֶאֱמַר ה". וכך הוא בענין השראת השכינה, שע"י מידת האהבה המתעוררת בין ישראל להשי"ת, ניתן להגיע לדביקות עם השכינה, ואף אחר חטא העגל שנתגשמו ביותר, כמ"ש (משלי יב, יג) 'עַל כֹּל פִּשְׁעֵיִם תִּכְסֶּה אֶהְבֶּה' (ויק"ר ז, א).

הנאהב צריך להיות מושג בדעת האדם, וכך הוא באהבת השי"ת

אמנם מאחר שאין האדם יכול לתפוס בה' ובאור השכינה, אם כן היאך יאהב מה שאינו מושג בדעתו, כי זהו היפך הטבע שיאהב אדם דבר שאינו מושג ויקרבו אצל ליבו, וא"כ כיצד יבוא האדם לאהבה את הקב"ה, שהוא בלתי מושג, ולקיים הציווי 'אֶהְבֶּתִּי אֶת ה' אֱלֹהֵיָ' (דברים ו, ה), שהוא חיוב בכל שעה על כל בר ישראל בכל מדרגה שיהיה, כמ"ש (דברים יא, יג) 'וְהָיָה אִם שָׁמַעְתֶּם מְצִוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, לְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֵיְכֶם, וְהִדְגִּישׁ הַכֹּהֵן הַיּוֹם, לֵאמֹר שֶׁזֶהוּ כָּל מִצְוַת מִצְוֹתַי וּמִדְרִיגָהּ שֶׁהִיא (מכתב מאליהו ח"ד, עמ"ס).

אלא שגילה הקב"ה את מדרגת עתיק, שהוא הגילוי הנורא ביותר שנודע ממנו לנבראים, והוא סוד האחדות הגמור (ששם אין זכר ונ

עי" מידת האהבה יכולים לבוא לידי השראת השכינה

הנה כתיב 'וְשִׁכְנֵנִי בְּתוֹכְכֶם', ולא אמר עימם או אצלם, אלא 'בתוכם' (ראשית חכמה שער האהבה ו, יח ועוד). והוא פלא נורא, איך יהיה הבורא משרה שכינתו בתוך הנבראים האחוזים ות' לויים בחומר וגשמיות, וכרוכים אחר תענוג גי העולם וכל מקרי הטבע והגשמיות, ואף עצם טבעם הוא ריחוק מאור קדושתו יתב"ר, וכ"ש לאחר חטא העגל שנתעבו ונתג' שמו ביותר (זוה"ק בראשית, נב: ועוד), וא"כ היאך יהיה הדביקות והחיבור שלהם עם השכינה, שהיא עצם קדושתו יתברך.

אלא שהוא עי" מידת האהבה המבטלת את השורה, כמו שרואים בחוש שהגדול מתק' רב אל הקטן מחמת האהבה שביניהם, כגון אב עם בנו, וכן הקטן מתקרב ומשתעשע עם הגדול, ואינו בוש מפני פחיתות דעתו, והכל מפני גודל אהבתם. ואף אם יחטא האחד כנגד השני, אם תהיה האהבה מגולה ביניהם, לא יגרום החטא להפסק בדביקות האהבה ביניהם, וע"ד מאמר הכתוב (ירמיה לא, יט) 'הֲבֵן יִקְרֶי לִי אֶפְרַיִם, אִם יֶלֶד שְׁעֵשׂוּ עִיִּם, כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד, עַל כֵּן

¹ אלא שמאחר שע"י האהבה בא לידי דביקות בה' על אף ריחוקו הגדול, מוכרח שיקדים לזה את ענין היראה, שלא יהיה גס בקרבתו אצל השכינה עי" מידת האהבה.
² ראה בוהר חי (ויקרא, ה) ועוד.

זו נקראת 'עתיק', ע"ש הנאמר בדניאל (ט, 1) 'וְעֵתִיק יוֹמִין יְתָב', שהוא מלשון יָשָׁן וקד' מון, כי הוא הגילוי הקדום ביותר של ה' ב"ה בבריאת העולם, ונעתק מדעת הבריות היאך יהיו מתקיימים באחדותו יתברך.

ע"י התענוג ויכול אור חסדו יתברך להיות מושג בדעת האדם ולהביאו לאהבת ה'

וכדי שיבוא האדם לידיע ולהאמין באחדות ה', צריך שיעורר אצלו מדריגה זו, כי כך הוא גם אצל הבריות, שקודם שיעלה במחשבתו של האדם לפעול איזה דבר, בתחילה מסכים בינו לבין עצמו על התענוג שיבוא לו מכך, כי כשמקבל התענוג משליך הוא את הסי' בה הגורמת לזה, ומתאחד עם התענוג מיניה וביה, וזהו כנגד מדריגה זו הנקראת עתיק. וכדי לבוא לידי אהבת ה' ב"ה, צריך שיקח זה התענוג ויתבונן שמקור זה העונג הוא ממנו יתברך, וכל ההנאה שיש לו, היא אור מידת חסדו וטובו ממש, אשר חפץ להיטיב לו כהנה וכהנה, ובזה משיג האדם בדעתו את אור חסדו יתברך המיטיב לו.

נמצא שאף האדם המגושם ביותר יוכל ליקח הנאותיו ולהתבונן ולקשר את מקור ההנאה לאור חסדו יתברך, ובזה יוכל להרגיש ממש את אור חסדו יתברך במקום המוחשי והפ' נימי ביותר, שהוא ענין התענוג. ולכך, מלבד שבזה אור חסדו וטובו יתברך יהיה מושג ונ' תפס בדעת האדם, נוסף על זה, יבוא מתוך כך תיכף לאהבת השי"ת מתוך התענוג וההנאה שמטיב עימו, ומתוך כך הוא מתא' חד באהבת השי"ת.¹

ע"י שמקשר את הטוב שיש לו והנאותיו לה' אחד, תהיה אהבת ליבו מוסבת אל השי"ת לבדו

ובאמת יש לאדם אין קץ אהבה בליבו, אלא שטבע האדם לכוון את האהבה אל הגורמים לו הנאה ותענוג, ולכך מחלק את אהבתו לדומם והצומח והבריות המהנות אותו, אבל את השי"ת אינו אוהב, ועל זה נאמר (ס' יצירה פ"א מ"ח: הקד' תיקו"ז ז): 'אם רץ לבך, שוב לאחד', כלומר שכשליבו נחלק באהבתו, ייחד ויק' שר את כל השפע והתענוג באור חסדו וטובו יתברך. וזהו ע"י הקריאת שמע בוקר וערב, שבזה מגלה שאין הדברים כפי שנראים בעינינו שיש שפע הרבה ובפירווד, אלא הכל הוא שפע אחד ומקור אחד לכולו, וכל הנאה שיש לבריות הוא מאור טובו וחסדו יתברך. וע"י

שמקשר את כל הטוב שיש לו והנאותיו לה' אחד, תהיה אהבתו מוסבת אל השי"ת, מקור קיומו חיותו וכל הנאותיו. ולזה תיכף סומ' כים לאחדות ה' את אהבת ה', 'וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ'.

בכל לבבך נפשך ומאודך הוא כל פרטי השפע שיש לאדם

וזהו 'בְּכָל לִבְבְּךָ, וּבְכָל נַפְשְׁךָ, וּבְכָל מְאֹדְךָ', שאחר שאנו מקבלים על עצמנו שכל ריבוי השפע הנראה לעינינו אינו אלא אחד, מת' בוננים אנו בפרטי השפע והטוב ומקשרים אותו למקורו.

וזהו 'בכל לבבך' שהוא עצם קיום האדם למציאות מאין ליש, שיקשר ויבין שכל מציאותו, חיותו ונשימותו, מוחו וכל הוויתו, הכל מתקיים בכל רגע ממקור השפע, הוא ה' ברוך הוא, וע"י מתעוררת בליבו אהבה לה' על כל עצם מציאותו והוויתו. ו'בכל נפשך' זהו כל השפע אשר מתענגת הנפש על ידו ומתקיימת בעולם, ובכלל זה כל המאכלים, בריאותו, חכמתו, האור, הכח וכו', שיבין ויקשר בדעתו שכל השפע והתענוגים שיש לו בחייו שעל ידם הוא מתקיים, גם בזה ה' אחד, שהוא המשפיע לו כל טובות והנאות אלו. 'ובכל מאודך' זהו כל הממון והפעור' לות שמדמה האדם שהוא יצר ועשה 'בכור' חו', שבאמת הכל ממקור אחד ויחיד, הוא ה' ב"ה. והכלל בזה, שכל הדברים שרואה האדם ואוהב אותם ותולה בהם את חייו, יקשרם ויאחדם בקרי"ש.

כשמברך הברכות בכוונה מעורר בעצמו אהבה להשי"ת

ובמשך היום צריך לעורר האהבה ע"י הבר' כות, כאשר מברכם בכוונה בכל עת, שבזה מגלה ומזכיר וחוקק בליבו את מקור כל חיותו והנאותו, עד שתתעורר אהבה בליבו אל הבורא, המשפיע לו שפע וכל ההנאות וההטבות, כלומר שצריך ליקח את ההנאה ולהרגישה, ולהחדיר בעצמו שמקור תענוג זה הוא מה' אחד.

וכל זה הוא גילוי הפנימי ביותר שיכול נברא להרגיש את הבורא, כנאמר (איוב יט, כו) 'וּבְמִשְׁרֵי אֶחָזָה אֶלֹהֵי', כי הוא מדריגת עתיק, שהוא תכלית גילוי אחדות ה' לנבראים כדלעיל, שע"י זה דוקא יכולים לבוא לידי אהבת ה'.

אהבת ה' נשפעת לישראל באור ישר ואור חוזר, שבזה תלוי קיום הברית והשראת השכינה

והנה בכל דבר בבריאה יש אור ישר ואור חוזר, ורק ע"י שמתקיימים שניהם מגיע הדבר לתכליתו כידוע (ע"ח ו, ה). כי אור ישר שלא נעשה על ידו אור חוזר, הרי הוא כמו השפעה לבטלה, ואין לה קיום אמיתי (שם). וכך הוא גם בענין אהבת השי"ת, 'אור ישר' הוא אהבת השי"ת לאדם ע"י שמשפיע לו ה' את עצם קיומו הנאותיו וכוחו לעשות, שהם 'לבבך נפשך ומאודך' כדלעיל, שמתגלה בזה אהבה עצומה עד אין סוף של הבורא לנברא. ו'אור חוזר' הוא שמחזיר האדם אליו יתברך אהבה עזה מתוך 'לבבך נפשך ומאודך', שזהו אהבת הנברא לבורא. ורק ע"י יהיה קיום אמיתי לשפע, שע"י שמחזיר אהבה להשי"ת, נעשה האור חוזר כלי להשראת השכינה, וב' רית בינו אליו יתברך.

בקר"ש מעורר בעצמו את האמונה באחדותו יתברך, ואח"כ מעורר ע"י את זה האהבה בכל הפרטים

והחזרת אור האהבה היא ע"י שמציב בד' עתו מונע ומחיצה מלקחת את השפע לע' צמו בלא לגלות ע"י אלהותו של השי"ת בעולם, ושיהיה ע"י נחת רוח להשי"ת. ולכן הציווי 'וְאֶהְבֶּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ' וגו' כלול משני פנים, שתחילה תריך צריך לגלות את אהבת ה' אליו, ומתוך כך יבוא לגלות את אהבתו אליו יתברך. אהבת ה' לאדם היא גילוי מקור השפע מה' אחד כדלעיל, שבתחילה ב'שמע ישראל' מקבל על עצמו את האמונה שכל טובה והשפעה אינה אלא מה' אחד, אע"פ שנראית כריבוי והתחלקות, ואח"כ מונה 'לבבך, נפשך, מאודך', ומקשרם ברשימו הנ' שאר בליבו באחדות ה' מכח הקרי"ש, ואהבת האדם להשי"ת היא האור חוזר המתגלה ע"י נתינה מתוך שפע האור ישר.

בכל לבבך הוא בין בסיבת יצה"ט בין בסיבת יצה"ר

וגם אור חוזר זה הוא ב'לבבך נפשך ומאודך', 'בכל לבבך' הוא בשני יצריך (ברכות נד), כלומר בכל קיומו והוויתו. כי צריך האדם לאהוב את השי"ת גם אם יש לו תאוות, ולכן בין אם הוא רחוק ובין קרוב, בין אם הוא עוסק רוב שעות היממה בלימוד, ובין אם אינו לומד אלא ב' הלכות ביום, צריך הוא להחזיר אהבה להשי"ת, ולעשות משהו כדי להחזיר לו נחת רוח. ואם הוא רחוק, יגיד לה' 'יהי רצון שיהיה לך נחת רוח מכך שאני בצער על זה שאני רחוק', ויחפש למצוא כל דרך איך

¹ והוא הטעם שצריך שיהנה האדם מעסק התורה הקדושה, וכל שאינו מרגיש את מתיקותה, אינו יכול להקשר ולהתאחד עימה ולשנות באהבתה, שדוקא ע"י התענוג בתורה יוכל להיות מקושר באהבתה. כלומר שלאחר שמרגיש את נעימות התורה, יתבונן ויקשר את ההנאה והתענוג שיש לו בלימודו לתורה בעצמה, וידע שזו ההנאה היא התנוצצות מועטה מזיו אורה של התורה, ובזה תהיה התורה מושגת בדעת האדם.

לעשות לה' נחת רוח, בין בסיבת יצר הטוב ובין בסיבת יצר הרע, בין אם הוא קרוב בין אם הוא רחוק.

בכל נפשך הוא בכל מה שיוכל להחזיר אהבה להשי"ת מעצם קיומו וחיותו

וכן 'בכל נפשך' הוא בין לצדיקים בין לכל אדם, שהצדיקים אוהבים את השי"ת בכל נפשם, בהתגלות ליבם, שמוכנים בכל רגע ליתן הכל למענו, מרוב אהבתם את השי"ת, כאברהם שהיה מוכן להקריב את התורה והאמונה והדרך והעוה"ב שלו למען ה', כפי שמוכח מנסיון העקידה, וכל אדם מדריג' תו בזה הוא שירגיל בדעתו שהוא חי למען השי"ת, שאת חייו, את 'נפשך', הוא מקדיש למען השי"ת, ואפילו אם אינו זוכה ללמוד תורה אלא כמה דקות ביום, יחפש איך יכול להחזיר לקב"ה אהבה בכל דבר שיוכל, אם ע"י שיחשוב על השי"ת, אם ע"י שיאמר לו בפיו שהוא אוהב אותו, ואפילו בעצם כך שהוא חי ונושם, ויעשה כל מה שיש בכוחו להחזיר אהבה להשי"ת.

בכל מאודך הוא בכל כשרון ומלכות וכיוצא שיש לאדם

וכן 'בכל מאודך' הוא בין לצדיקים בין לכל אדם, כי זהו כל הכלים שיש לאדם לגלות אלהות, אם זה ע"י חכמה, או כל כשרון ומידה שחננו השי"ת, או ע"י מלכות שיש לו להשפיע ולגלות ולפרסם את השם של אהובו - השי"ת, אצל בני ביתו, או על איזה עיר או ארץ, או אם הוא בעל ממון. וכלל הדבר, שצריך ליקח כל הכלים שיש בידו, ולהבין שלא ניתן לו כשרון או ממון אלא כדי להחזיר על ידו אהבה להשי"ת.

והצדיקים אוהבים את השי"ת 'בכל מאודך', שאינם משאירים אצלם שום כלי או דבר שיכולים לגלות על ידו אלהות, וכפי הידוע שהיו צדיקים שנמנעו מלילך לישון כל עוד שלא חילקו כל כספם לגמרי לצדקה. ומדי ריגת כל אדם בזה הוא, שיחפוץ להשתמש בכל הכלים העומדים לרשותו כדי לגלות את המלך שלו, ושלא יחשוב שקיבל כלים כדי להורישם לבניו. שהרי אם לא יגלה אהבתו כראוי באור חוזר, לא יהיה לזה קיום. וכן ע"י הברכות מחזיר אהבה להשי"ת, ע"י שנמנע מלאכול בעבור תאוות ליבו בלבד, אלא מכ' וון שע"י הנאת המאכל יהיה לה' נחת רוח, שיצא רצונו אל הפועל להיטיב לנבראיו,

ומזה גם יקח כח לעבוד להשי"ת, ויעלה בזה את המאכל אל הקדושה. וכל זה הוא אור חוזר.

מצוות אהבת ה' שייכת בכל מדריגה שהיא

וצריך לדעת שמצוות אהבת השי"ת שייכת לכל אדם, בכל מדריגה רוחנית שיהיה, ואינו צריך בשביל זה לבדוק עצמו במדריגתו, כמה הוא קדוש או תלמיד חכם. והוא הטעם שהצדיקים לעולם אינם מתעסקים בעצמם אם טוב להם בעולם הזה, או איך יהיה העו"לם הבא שלהם, כי הם עסוקים תמיד להחזיר זיר אהבה להשי"ת, ולעשות לו נחת רוח. כי מאחר שיש להם ידיעה בגדולת ה' והתברור ננות ביחוד ה', שה' אחד, ע"כ בכל השפע שהוא משפיע להם הם מרגישים את אהבת ה' אל הנברא, ועי"ז מתעוררת בליבם אהבה עצומה להשי"ת, והם חפצים מאד להחזיר לו אהבה עד אין קץ, ולעשות לו נחת רוח בכל מחשבה דיבור ומעשה, וממילא עי"ז מתברר טלים כל הפניות והגאווה וכיוצא. וע"י שיש להם אור חוזר כראוי, יש קיום לברית שלהם עם השי"ת, והם אינם יורדים ממדריגתם, כי כל רצונם הוא אך ורק לעשות נחת רוח לא' דונם - אדון השמים והארץ, ללא שעוסקים כלל במצבם או מדריגתם, אלא רק בהתברור ננות בטובו יתברך ועוצם רחמיו, ואיך שהוא נמצא בענוה ושפלות שאין כדוגמתה (פרקי היכלות יח, ד; תומר דבורה פ"א), אע"פ שהוא ברא את כל העולם, והוא משיב הרוח ומוריד גשם, ויכול כהרף עין להרעיש ולהרגיז ממלכות, אעפ"כ הוא נראה כאיש אשר אין בפיו תור כחות, כאשר הוא מביט בכל עת על ביתו החרב - והכל מאחר שבעוצם ענותנותו אין הוא חפץ אלא שיבקש היהודי שכבר יבנה השי"ת בית המקדש, ללא שום שייכות למד' ריגתו הרוחנית.

זהב כסף ונחושת מרמז לכל המדריגות כולם

וכל זה נרמז בלשון הכתוב 'זאת התרומה אשר תקחו מאתם, זהב ונְכֹסֶף ונְחֹשֶׁת', 'זאת היא המלכות כמובא בתיקונים (ת"י, כא:), כל' מר שצריך האדם לקחת כל שפע ומלכות שיש לו בידו, ולהרים 'תרומה' שהוא נוטרי קון 'תרום ה' (ש"ך עה"ת שמות כה, ב), כלומר שירים את האות ה' הרומזת על מלכות ה' (ליקו"ת להאריז"ל פ' תרומה). ו'זהב וכסף ונחושת' מרמז

לכל המדריגות שהם, כלומר בין אם יש לו מדריגה של 'זהב', שיש בו תורה הרבה, או שהוא בעל ממון רב, צריך הוא להשתמש בזה כדי להחזיר אהבה לה', ולגלות אלהותו יתברך בעולם. או מדריגה של 'כסף', שהוא אדם בינוני, ואין לו מעות אלא כדי חיותו, או שאינו עוסק בתורה אלא מעט, צריך גם הוא להחזיר לה' את אור האהבה, ולעשות לו נחת רוח. או אפילו אם יש לו מדריגה של 'נחושת', שהוא רחוק מאוד, או עני, גם הוא צריך לעשות עסק כל שהוא לכבוד השי"ת, או אפילו רק לרצות לעשות לו יתברך נחת רוח.

ע"י מצוות האהבה כראוי זוכה להשראת השכינה בקשר שלו עם השי"ת

ועי"ז יתיקיים בו הכתוב (שמות כה, ח) 'ועשׂו לי מקדש, וְשִׁכַנְתִּי בְתוֹכְכֶם', שתתיקיים הברית וקשר האהבה בינו לבין השי"ת, כי ע"י שה' חזיר את אור האהבה להשי"ת, יגרום בזה שיתקיים השפע והאהבה שנתן לו השי"ת, ומשרה את השכינה בקשר שלו עם הקב"ה. וזהו שנאמר (שמות כה, ט) 'כָּל אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ, אֵת תְּבִנְתִּי הַמְשִׁכָּן, וְאֵת תְּבִנְתִּי כָּל כְּלֵי, וְכֵן תַּעֲשׂוּ, כלומר ע"י כל אשר אני מראה אותך, שרואה בכל השפע התענוגים והטוב, שהוא ענין 'לבבך נפשך ומאודך' כדלעיל, את המקור, שהוא ה' ברוך הוא, ה' אחד, שע"י אפשר לתפוס משהו ולהגיע לאהבת ה' כדלעיל. ודוקא ע"י שמחזיר את אור האהבה להשי"ת, יוכל להתהוות תבנית למשכן ה', וכלים לקיום הברית והקשר.

וזהו 'וְכֵן תַּעֲשׂוּ', שזה צריך להיות בכל מד' ריגה ובכל אדם, ולא רק למשה רבנו לבדו, כדנתבאר לעיל. וכך הגיעו כל הצדיקים השלמים לאהבת ה' בתכלית השלימות, ע"י שהתבוננו תמיד בבריאה ובכל השפע הנשי פע מהשי"ת, ומזה התעוררו להחזיר אהבה עד אין קץ, ע"י שהשתמשו ב'כל לבבך נפשך ומאודך' כדי לגלות אלהותו יתברך בעולם, על מנת לעשות לו נחת רוח, ולא עסקו במקומם או מדריגתם הרוחנית, אלא עסקו בהתבוננות זו, שעל ידה ממילא הגיעו לכל המעלות כולם. וזהו 'וְשִׁכַנְתִּי בְתוֹכְכֶם', כי ע"י כל עבודת האהבה כראוי, באים לדיקות עם השכינה בלא טעם. כי מדריגת עתיק היא שאין מי יאמר לו מה תעשה ומה תפעל, כי הכל בידיו, ובמהות אחדותו השלימה.

בשורה משמחת

לבקשת רבים ניתן לשמוע בקו 'שיעורי הינוקא'

עובדות והנהגות מחייו, אורחותיו של הגאון הינוקא מו"ר שליט"א בשלוחה 4

מאת הגאון הרב יחזקאל משה שליט"א ות"ח נוספים. וכן בשלוחת המאזינים שלוחה 6.

כמו"כ את ניתן להאזין לשיעורים האחרונים ומאמר יומי.

מספר הקו 02-5-306-506

האזינו ותחי נפשכם

גליון יוצא כעת בכמות מצומצמת

המעוניינים לקחת חלק

בזיכוי הרבים יפנו להנ"ל

ניתן לתרום לאחזקת העלון

במספר הטלפון: 03-763-0585

שלוחה 1-2-7426

יש לציין את שם ההקדשה